

Miten huomioida sukupuolten tasa- arvo ja monikulttuurisuus kasvatuksessa?

**Veronika Honkasalo,
Nuorisotutkimusverkosto**

Tausta

- Väitöstutkimus *Tyttöjen kesken. Monikulttuurisuus ja sukupuolten tasa-arvo nuorisotyössä* (maaliskuu 2011):
  - Miten monikulttuurisuus ja sukupuolten tasa-arvo on omaksuttu osaksi nuorisotyötä?
  - Monikulttuurisuuden ja tasa-arvon suhde.
  - Nuorisotyöntekijöiden (n=42) ja monikulttuurisista taustoista tulevien nuorten haastattelut (n=39), osallistuva havainnointi, etnografia tyttöryhmissä (2003-2005).

Taustaa: lähtötunnelmia

- Kuva ”maahanmuuttajatyttöä” on kapea, yleinen julkisessa keskustelussa, mutta heijastuu myös viranomaispuheeseen, kansalaisjärjestökenttään jne.
- ”Maahanmuuttajatyttö” on kulttuurinen figuuri, jota kuvaillaan väkivallan, ahtaiden perheolosuhteiden ja rajoitetun liikkumavapauden kautta.
- Miksi näin? Miksi tyttöjen (naisten) asema on niin keskeinen maahanmuuttokeskustelussa, jopa siinä määrin, että maahanmuuttoon vieroksuvasti suhtautuvat ovat huolissaan sukupuolten tasa-arvon toteutumisesta?

Monikulttuurisuus ja sukupuolten tasa-arvo

- Suomalaisen yhteiskunnan monikulttuuristuminen on haastanut kasvatustieteen ammattilaisia pohtimaan työhön liittyviä kysymyksiä (arvot, tavoitteet, kasvatuserätyköt).
- Monikulttuurisuus on tehnyt sukupuolten tasa-arvosta näkyvämpää kuin aikaisemmin.
- Nuorisotyö (myös muut kasvatustieteen erätyköt) määrittyy sukupuolineutraaliksi ja lähtökohtaisesti tasa-arvoiseksi. Samalla maahanmuuttajien koetaan olevan tietämättömiä sukupuolten tasa-arvon suhteen.
- Tasa-arvo tarkoittaa kuitenkin kentällä usein samaa kuin määrällinen tasa-arvo: kun 40-60 tilanne on tyttöjen ja poikien osalta saavutettu, on sukupuolten tasa-arvo tosi.
- Tasa-arvokäsitys pohjautuu usein samaa kaikille –ajatteluun. Universaali tasa-arvo käsitys.

Monikulttuurisuus ja sukupuolten tasa-arvo

- Jos sukupuolten tasa-arvon suhteen on ongelmia, niin ne liitetään helposti maahanmuuttajataustaisiin tyttöihin:
  - Tytöt eivät osallistu nuorisotyöhön tai heitä on vaikea rekrytoida mukaan.
  - Tytöt määritellään perheen vallan alla eläviksi.
  - Näkemys siitä, että tyttöjen tasa-arvoa jarruttaa kulttuuritausta (=uskonto).
  - Tytöistä ollaan huolissaan -> suuri huoli liittyy erityisesti seksuaalisuuteen liittyviin kysymyksiin. Tyttöjen ei tulkita tietävän seksuaalisuudesta tarpeeksi, samassa määrin kuin valtaväestön tyttöjen.

Aikuisten näkökulma

- **Ratkaisuksi esitetään:**

- Tyttöjen aktiivisempaa rekrytointia vapaa-ajantoimintoihin tyttöerityisten ryhmien kautta.
- Seksuaalikasvatukseen panostamista.
- Tyttöjen hoivaamista (kauneus- ja hemmotteluhoidot).

Ongelma:

Aikuiset määrittelevät, mitä tytöt kaipaavat. Tyttöjen toiveita/näkemyksiä ei kuunnella. Kasvatustyön sisältö suunnitellaan ”suomalaisesta” näkökulmasta käsin. Tyttöjen rooliksi jää helposti uhriasema. Paikkoja puhua vaikeista asioista ei ole, uhriasema ei rohkaise dialogiin.

Tyttöjen näkökulma

- **Tytöt toivovat, että:**
  - heidän toiveitaan kuunneltaisiin.
  - heidät otettaisiin mukaan toiminnan suunnitteluun.
  - heidän perheitään arvostettaisiin ja tehtäisiin yhteistyötä.
  - ammattilaiset arvioisivat uudelleen kasvatustyön tavoitteet -
> myös suomalaisuudesta on hyvä keskustella (ei aina maahanmuuttajista), rasismista vastustamisesta ja naisten asemasta.
- **Kipupisteet:**
  - Ystävyyssuhteet suomalaistaustaisten tyttöjen kanssa (miksi aina eriyttää kulttuuritaustan mukaan?).
  - Ongelmista keskusteleminen, kun niitä ilmenee.
Luottamuksen rakentaminen.

Mitä on monikulttuurisuus ja sukupuolten tasa-arvo?

Julkunen (2010, 71): ”Tasa-arvo on niin monitulkintainen ja ongelmallinen käsite, että voi melkein epäillä sen käyttökelpoisuutta”. -> Vaikka näin on, ”kentällä” näkemys sukupuolten tasa-arvosta on vankka.

- Sekä sukupuolten tasa-arvo että monikulttuurisuus ovat käsitteinä häilyväisiä.
- Sukupuolten tasa-arvoa että monikulttuurisuutta voidaan käyttää joustavasti, jopa inflatorisesti, kun halutaan tukea omia argumentteja, ajaa omaa asiaa, tai osoittaa omaa ylemmyyttä muihin nähden.
- Nykyisissä poliittisissa keskusteluissa sukupuolten tasa-arvosta voidaan esimerkiksi todeta, että se on jo saavutettu ja monikulttuurisuudesta puolestaan, että siinä on epäonnistuttu.

Mitä on monikulttuurisuus ja sukupuolten tasa-arvo?

- Mitä tarkoitamme **monikulttuurisuudella**?
  - Lähtökohta, toimintaa ohjaava eetos, taustaan liittyvä tekijä, rasminvastaisuus, asennekysymys, kasvatustyötä leikkaava periaate. Kuvaammeko väestöryhmien rinnakkaiseloja vai tähtäämmekö toimintaan, joka mahdollistaa yhdenvertaisuuden toteutumisen (positiivinen erityiskohtelu)?
- **Sukupuolten tasa-arvolla**?
  - Kohtelun, oikeuksien, mahdollisuuksien vai lopputuloksen tasa-arvo? Nykytrendi: mahdollisuuksien tasa-arvo-> kaikkien yhtäläinen mahdollisuus tavoitella arvostettuja asioita (=tasa-arvon illuusio).
- **Sukupuolisensitiivisyydellä**?
  - Eriytetty työ, ohjaajan tietotaito, kasvatustieteen rakenteisiin liittyvä analyysi, tilastointi ja jatkuva arviointi. **Kritiikki:** sukupuolisensitiivisyys on pelkkä asenne.

Mitä on monikulttuurisuus ja sukupuolten tasa-arvo?

- **Sukupuolten tasa-arvo**
  - Tasa-arvoretoriikan ja käytännön välillä iso kuilu. Tasa-arvosta puhutaan paljon eikä sen tärkeyttä välttämättä kiistetä. Samalla monien on hankala osoittaa, miten tasa-arvo toteutuu käytännössä ja mitä sen parantamiseksi voitaisiin tehdä. Kriittisimmät äänet korostavat, ettei sukupuolten tasa-arvo ole ”maahanmuuttokysymys”, sillä kasvatustyötä toteutetaan edelleen paljolti poikien ehdoilla, tasa-arvon toteutumista ei seurata/tilastoida systemaattisesti.
- **Monikulttuurisuus ja tasa-arvo**
  - Sukupuolten tasa-arvosta (sisällöstä/tavoitteesta) on voitava keskustella, ei ole yhtä totuutta olemassa. Samalla yhdessä jaetut periaatteet.

Miten huomioida sukupuolten tasa-arvo ja monikulttuurisuus kasvatuksessa?

- Millä tavalla puhua monista eroista/erilaisuuksista samanaikaisesti (sekä tutkimuksessa että käytännön työssä)?
  - Työmuotojen jatkuva arviointi -> sukupuolierityisen työn edut ja haitat (koetaan edelleen vanhanaikaisena).
  - Sukupuolierityinen työtteen mielekkyys riippuu kontekstissa, mitä ollaan tekemässä, miksi?
  - Pahimmassa tapauksessa sukupuolierityiset ryhmät voivat pönkittää vanhanaikaisia sukupuolirooleja (kauneuspajoja tytöille, sankaritoimintaa pojille).

Haasteet: Sukupuolisensitiivistä työtä sekaryhmissä + sukupuolisensitiivistä poikatyötä. Miksi sukupuolisensitiivinen työ on yhtä kuin tyttötyö? Miksi tasa-arvon edistäminen on niin helposti tyttöjen asia?

Miten huomioida sukupuolten tasa-arvo ja monikulttuurisuus kasvatuksessa?

Kentällä kaivataan:

- Koulutusta.
- Tilastointia/arviointia/seuranta.
- Tytöjen ja poikien toiveiden kuuntelemista ja osallistamista.
(Sukupuolierityisen työn mielekkyys ei kuitenkaan välttämättä ilmene kysymällä -> osallistuva havainnointi).
- Yhteistyötä perheiden kanssa. Perhetyön merkitys ja menetelmät rakennettava uudesta näkökulmasta.

Miten huomioida sukupuolten tasa-arvo ja monikulttuurisuus kasvatuksessa?

Kitkoja:

- 1) Monikulttuurisuuden huomioiminen kohdistuu maahanmuuttajataustaisiin, sukupuolten tasa-arvon huomioiminen tyttöihin. Maahanmuuttajien tehtävänä on edistää monikulttuurisuutta, tyttöjen tasa-arvoa.
- 2) Monikulttuurinen toiminta, joka tukee lasten ja nuorten keskinäisen dialogin edistämistä. Ystävyyssuhteet ehkäisevät nuorten näkökulmasta parhaiten syrjäytymistä.
- 3) Sukupuolisensitiivistä toimintaa sekä tyttö- että poikaerityisesti. Sukupuolisensitiivistä toimintaa sekaryhmissä.
- 4) Monikulttuurisuus ja sukupuolten tasa-arvo on huomioitava jo varhaiskasvatuksessa.
- 5) Sukupuolisensitiivisyys ei tarkoita sukupuolen neutralisoimista. Universalismi uhkana, kun halutaan tunnistaa sukupuoleen ja etniseen taustaan liittyvää syrjintää.

